

Aan de cultuurwoordvoerders in de Tweede Kamer der Staten Generaal

Amsterdam, 6 juni 2025

Geachte woordvoerders cultuur,

In tijden van polarisatie heeft de samenleving aandacht en investeringen nodig voor de dingen die ons binden in plaats van verdelen. Cultuurbeleid kan die rol vervullen. Op 12 juni overlegt u over dit beleid met de demissionaire minister van OCW tijdens het Commissiedebat Cultuur. Kunsten '92 brengt, als overkoepelende belangenvereniging voor kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector, graag de volgende punten onder uw aandacht.

Cultuurbestel

Ten aanzien van aanpassingen aan het cultuurbestel hadden wij een brief verwacht van de demissionaire minister van OCW. Een brief waarin de minister voorstelt om de termijn van de cultuurcyclus te verlengen van vier naar acht jaar. Kunsten '92 omarmt zo'n verlenging van harte. Het is een eerste stap in verbeteringen aan het cultuurbestel. Dit voorstel is in lijn met de breed aangenomen motie Van der Wal en met de wens van medeoverheden, de Raad voor Cultuur en andere brancheorganisaties waaronder de Podiumkunstenalliantie, die hierover ook een brief aan u heeft gestuurd.

Wij dringen erop aan dat verbeteringen van het cultuurbestel nu daadwerkelijk ter hand worden genomen en niet verder worden uitgesteld. Dan wordt eveneens recht gedaan aan de aangenomen motie Rooderkerk-Mohandis. Kunsten '92 heeft zijn voorstellen hierover opgetekend in bijgaand Vijfpuntenplan, samengevat:

- Leg de doelstellingen van cultuurbeleid wettelijk vast
- Werk als één overheid samen en verleng daartoe de beleidscyclus naar een periode van acht jaar
- Verdeel subsidies met meer vertrouwen en minder bureaucratie
- Ontwikkel een samenhangend makersbeleid
- Verbreed de financieringsbasis van cultuur

Ook kunnen wij ons uitstekend vinden in het 'Briefadvies nieuw cultuurstelsel vanaf 2029', dat de Raad voor Cultuur heeft uitgebracht.

Arbeidsmarkttransitie

Eerlijke betaling in de culturele en creatieve sector is niet vanzelfsprekend. Dit laat het rapport 'Meerkosten in de film- en audiovisuele sector' van PPCM Economisch Advies ook weer zien. Daaruit blijkt dat deze sector te maken heeft met een loonachterstand van gemiddeld 42%. Het rapport is een vervolg op het rapport Fair Pay dichterbij (november 2023).

Sectorbrede implementatie van fair pay, borging van ketentafels én implementatie van arbeidsmarktwetgeving voor zzp'ers en flexwerkers is een grote transitieopgave in de culturele en creatieve sector. Deze arbeidsmarkttransitie vraagt extra aandacht en betrokkenheid van de overheid, in deze cultuurnotaperiode én in toekomstig cultuurbeleid, zodat de positie van makers en werkenden verbetert. Het realiseren van fair pay vergt tegelijkertijd verbetering van het ondernemingsklimaat en een herijking van de financieringsmogelijkheden voor de sector als geheel.

Cultuureducatie onder druk

Er wordt steeds minder geld geïnvesteerd in cultuureducatie, schrijft het Landelijk Kenniscentrum voor Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA), zeker wanneer wordt gecorrigeerd voor inflatie. Dit is mede een gevolg van achterblijvende indexeringen van overheden; bovendien hoort cultuureducatie nog niet tot de 'primaire' taak van gemeenten. Landelijk is recent zo'n 10% procent bezuinigd op de middelen voor het primair onderwijs. Dit is een van de redenen waarom Kunsten '92 de doelstelling - cultuureducatie en -participatie voor iedere inwoner van Nederland betaalbaar en nabij - wettelijk wil vastleggen. Op die manier krijgt iedere jongere in Nederland de kans om zich cultureel te ontwikkelen.

In aanloop naar de beleidsperiode 2029 kijkt de demissionaire minister naar samenhang van beleid tussen de 'O' en de 'C' van OCW. De demissionaire minister installeert hiervoor een denktank met de belangrijkste stakeholders, waar Kunsten '92 graag zijn expertise voor inzet. Wij pleiten ervoor om deze onderzoeksperiode te gebruiken voor een pilot om de succesvolle matchingsystematiek van de Cultuurkaart ook in het primair onderwijs te introduceren. Vanuit het primair onderwijs komen er signalen dat er onvoldoende middelen zijn voor culturele activiteiten. Dat betekent dat de beschikbare middelen voor cultuureducatie niet altijd voor dit doel worden aangewend. Met de Cultuurkaart is dat op een eenvoudige en efficiënte manier te ondervangen en inzichtelijk te maken, zodat de bestaande beschikbare middelen voor cultuureducatie ook daadwerkelijk worden besteed aan makers en culturele organisaties.

Media

Het medialandschap verandert razendsnel. Op 14 april jl. sprak uw kamer over de voorgenomen hervorming van en bezuiniging op het publieke omroepbestel. Kunsten '92 verzoekt met klem om een onderscheidend en pluriform aanbod - voor kunst en cultuur in het bijzonder - te borgen. Houd de budgetten voor cultureel hoogwaardige producties overeind. Voorkom dat bezuinigingen disproportioneel neerslaan bij genres die al onder grote financiële druk staan, zoals documentaires, dramaseries en speelfilms. Stimuleer daartoe publiek-private samenwerking en een evenwichtige verdeling van exploitatierechten. Dit is te meer van belang vanwege tekortschietende financieringsmogelijkheden voor deze producties, in combinatie met stijgende kosten en de inhaalslag die moet worden gemaakt ten behoeve van Fair Pay.

In vergelijking met andere Europese landen zijn de kosten voor onze publieke omroep laag. Onafhankelijke media en een sterke publieke omroep zijn dragers van onze cultuur én van onze democratie die niet uitgehold mag worden.

Erfgoed

Erfgoed verbindt mensen en is belangrijk voor de identiteit van onze steden, dorpen en landschappen. Het vormt de basis voor de ruimtelijke inrichting van Nederland en zorgt voor een mooi en leefbaar land.

De demissionaire minister van OCW heeft afgelopen 2 juni een brief aan de kamer gestuurd waarin hij zijn aanpak van de problemen rond beheer en onderhoud van grote monumenten en religieus erfgoed uitvouwt. Een analyse die de FIM (Federatie Instandhouding Monumenten) heeft laten uitvoeren laat zien dat het financiële monumentenbestel (regelingen en leningen) onder druk staat. De kosten van beheer en onderhoud van erfgoed zijn groot en vragen om structurele oplossingen. Wij zijn dan ook blij met het proces dat de minister gaat starten en wij ondersteunen de inbreng van de FIM hierover, die u ook heeft ontvangen voor dit debat.

Kunsten '92 maakt zich zorgen over de geringe capaciteit bij gemeenten, met als gevolg dat het beheer en behoud van het erfgoed onder druk kan komen te staan. Het is goed dat de minister in zijn brief aangeeft dat het stimuleringsprogramma Erfgoed en Overheid zich gaat richten op een aanpak voor de lange termijn. Wij pleiten er samen met het erfgoedveld voor dat de gehele keten hierbij wordt betrokken. Dus niet alleen alle medeoverheden, maar ook de eindgebruiker, in de vorm van professionele organisaties (bijvoorbeeld Hendrick de Keyser, BOEI) en monumenteneigenaren.

Culturele en Creatieve Sector

Recente CBS-cijfers laten zien dat er 33 miljard euro per jaar om gaat in de culturele en creatieve sector, waarin 4,1 % van de Nederlandse bevolking werkt. Het potentieel van het verdienvermogen is vele malen groter wanneer de culturele en creatieve sector bij majeure transities wordt ingezet en het ondernemingsklimaat in de sector duurzaam wordt aangejaagd. Verwacht wordt dat de demissionaire minister van EZ deze zomer met twee brieven komt over innovatie en industriebeleid. Als culturele en creatieve sector werken wij graag mee aan de invulling en uitvoering van het innovatie- en industriebeleid, gezien de evidente meerwaarde die de sector heeft voor zowel het welzijn en vestigingsklimaat, als de brede welvaart van Nederland.

In dit verband kijken we ook uit naar het advies van de Raad voor Cultuur over de toegang tot financiering voor de culturele en creatieve sector dat deze zomer wordt verwacht. Een gezonde financieringsmix en het bevorderen van de toegankelijkheid en effectiviteit van financieringsmogelijkheden is cruciaal voor een betere balans tussen economische, maatschappelijke en artistieke waardecreatie. In vergelijking met andere landen loopt Nederland achter. Passend instrumentarium om investeringen aan te trekken ontbreekt. Werkgelegenheid lekt onnodig weg. België laat al jaren zien dat dit met bijvoorbeeld een tax shelter voor audiovisuele producties, podiumkunsten en games ook anders kan.

Wij wensen u een vruchtbaar debat. Mocht u vragen hebben of nadere toelichting wensen, dan zijn wij uiteraard gaarne bereid om met u in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

Jeroen Bartelse
Voorzitter

Astrid Weij
Directeur